

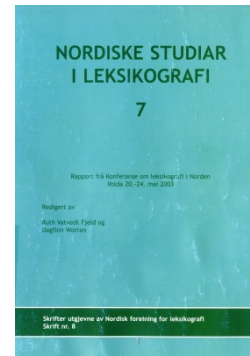
NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel: Deskriptive, præskriptive og proskriptive angivelser om substantivers pluralis

Forfatter: Henning Bergenholtz

Kilde: Nordiske Studier i Leksikografi 7, 2005, s. 36-51
Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, Volda 20.-24. maj 2003

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Henning Bergenholtz

Deskriptive, præskriptive og proskriptive angivelser om substantivers pluralis

In the discussion about the lexicographical treatment language norms you have too to take in account that some nouns are not countable other are, but are only used in the singular form. You find at least four different lexicographical treatments:

- The dictionary has information by all nouns about the plural form, also if this form is not or only very seldom used.
- The dictionary has information, when plural is not possible or is seldom.
- The dictionary gives information about the plural form by compound lemmas, only if the compound is countable and the basis word not.
- The dictionary informs the user, if plural is seldom or only used in a certain specialized language.

Those different treatments are all incomplete and not quite instructive. This paper proposes a more function related lexicographical practice.

Det lingvistiske problem

Hvad hedder *midsommertid* i flertal? Hvad hedder *midsommer* i flertal? Hvis man her laver en rundspørge, vil der uden tvivl være stor enighed om, at det hedder *midsommertider* hhv. *midsomme*. Hvis man slår op i gængse danske ordbøger, kan man få bekræftet, at ordbøger giver præcis disse oplysninger. Hvis man derimod spørger, om ordet kan, må eller bør bruges i flertal, er det mere tvivlsomt, om man får et flertal af probanderne til at svare positivt:

Hvis man vil foretage en sådan lingvistisk survey, bør man gøre brug af de kendte sociologiske værktøjer, se fx Hansen/Hjorth Andersen (2000). Når en bestemt population skal undersøges, fx alle beboere i Danmark i et bestemt tidsrum, kan man foretage en totaltælling, hvilket dog aldrig er blevet gjort ved lingvistiske surveys. Man må i stedet udtage en stikprøve, der udgør et repræsentativt udsnit af populationen. De fleste lingvistiske surveys må dog betragtes som helt uvidenskabelige, idet det netop ikke drejer sig om en stikprøve, men om et helt tilfældigt udvalg af respondenter, ofte studerende, tilhørere til et foredrag o.l., se hertil Andersen/Bergenholtz (2001). Til dette bidrag har jeg ikke foretaget en sådan undersøgelse, som selvfølgelig kunne blive en del af en sociolingvistisk fremstilling, men også kunne inddrages i en leksikografisk fremstilling. Når og hvis noget sådant gøres, vil resultaterne af en sådan lingvistisk survey være en del af den empiriske basis for et leksikografisk projekt og vil som sådan kunne indgå i en deskriptiv, en præskriptiv eller en proskriptiv ordbog, sml. Bergenholtz/Jensen (2000). Hermed siges også, at sprogbrugernes sprogholdninger, når og hvis de indgår i en leksikografisk fremstilling, så absolut må ses som en del af diskussionen om ordbøgers deskriptivitet eller præskriptivitet (se hertil bidraget af Birgitte Jacobsen i denne bog).

	ja	nei
garvesyre		
hundesvømming		
midsommer		
midsommertid		
omlyd		
psykologvistik		
skrivefærdighed		
skærv 'lille beløb'		
tannin (= garvesyre)		
tøvejr		

Tabel 1: minisurvey

Det leksikografiske problem

Når leksikografer fremfører overvejelser om brug af ordbøger, sker der ofte to former for forenklinger. For det første lader vi ofte, som om en lang række problemer altid løses ved opslag i ordbøger. En person har et **kommunikationsproblem** eller et **vidensproblem** og griber fluks og altid ordbogen for at få hjælp. Vi har så en **ordbogsbrugssituation**. Sådan er det selvfølgelig ikke. Når et sådant problem opstår, foreligger der mange muligheder. Her er blot nogle af dem:

- Man tænker, nå det ved jeg ikke, og omgår problemet eller lader det være uløst.
- Man spørger en person, som man tiltror at kende svaret.
- Man søger svar i en fagbog.
- Man søger på internettet, fx ved hjælp af søgemaskinen google.
- Man bruger et leksikografisk opslagsværk.

Det er først i sidste tilfælde, at der opstår en ordbogsbrug ud fra et konkret problem. Det er her vigtigt at skelne mellem de ovennævnte to problemtyper og ikke fx som Mentrup (1984) kun at antage sprogproblemer. Men Mentrup har som en af de første påpeget den nødvendige skelnen mellem problemer og de værktøjer, som skal hjælpe til at løse problemerne.

For det andet taler mange leksikografer om **ordbogsbrugssituationer**, men mener i virkeligheden **typer af ordbogsbrugssituationer**. Noget sådant kan forsvares, hvis dette er indlysende ud fra konteksten. Hvad der derimod ikke kan forsvares, er den lingvistiske typologiske opdeling af sprogbrugs- og vidensproblemer, som fører direkte til en leksikografisk uholdbar skelnen mellem sprogordbøger og sagordbøger. Denne problematik behandles andetsteds, fx Bergenholtz (1996 og 1998). Det kan heller ikke forsvares, når man som Wiegand (1985:48) skelner mellem en usikkerhed ved pluralisdannelsen og ved valg af pluralisvarianter. En sådan skelnen svarer næppe til en typologisering af konkrete sprogbrugs- eller vidensproblemer, det må være en og samme sag. Derimod mangler der den helt væsentlige problemstilling: Findes pluralis overhovedet? For når man har et ord som *populærviden-*

Illustration 1: fra Anders And, nr. 21, 20. maj 1998

skab, mistanke eller *garvesyre*, vil de fleste sprogbrugere, som har dansk som modersmål, være ret sikre på valg af pluralismorfem, men mange vil være usikre på, om pluralis kan eller ikke bør bruges.

Pluralisangivelser i danske ordbøger

Ordbøger indeholder ordbogsartikler. Disse ordbogsartikler har angivelser, som ordbogsbrugeren skal kunne finde, når han søger informationer. Det er en ordbogs funktion af kunne give hjælp til de spørgsmålstyper, som ordbogen er konciperet til at tage højde for. Det er leksikografens opgave at koncipere og udarbejde en ordbog på en sådan måde, at en bestemt brugertype kan få hjælp i bestemte sammenhæng. Det kalder man ordbogsfunktioner.

I det følgende vil jeg gå ud fra nogle konstruerede sprogsikkerhedssituationer, hvori Oskar, en vaks dreng på 12 år, optræder. Han læser i et Anders And-hæfte og lægger mærke til en sproglig finesse, som Joachim von And gør brug af i sin uafbrudte higen efter at tjene flere penge:

Næste dag fortæller læreren i danskundervisningen om substantivers pluralisdannelse. Læreren giver reglerne for nogle af de typiske fleksionsmønstre:

en, -en, -er, -erne
 en, -n, -r, -rne
 en, -en, -e, -ne
 en, -en, -e, -ene
 en, -en, -, -ene
 et, -et, -er, -erne
 et, -et, -, -ene

Han viser også, at nogle substantiver har flere muligheder for at danne pluralis:

airbag <en; -gen, -s, -ene>
 airbag <en; -gen, -ger, -gerne>

«Hvad gør man så, hvis man godt ved, at man kan skrive både *airbaggene* og *airbaggerne*, men ikke ved, hvilken mulighed er bedst?» spørger Oskar. Lærerens svar, at han ville anbefale *airbags*, hjælper selvfølgelig ikke virkelig, når man ikke lige har en lærer til at give råd,

for ordbøgerne anfører blot sådanne varianter sideordnet uden at anbefale en af dem. Men det er nu ikke temaet for dette bidrag, som kun handler om muligheden for at danne pluralis. Herom fortæller læreren, at nogle danske substantiver slet ikke kan bruges i pluralis. Han giver en lang række eksempler, bl.a.:

- rejsefeber** substantiv <en; -en, ingen pluralis>
- rejsegods** substantiv <et; -et, ingen pluralis>
- rejselyst** substantiv <en; -en, ingen pluralis>
- rekordfart** substantiv <en; -en, ingen pluralis>
- rekordhøst** substantiv <en; -en, ingen pluralis>
- religionsfrihed** substantiv <en; -en, ingen pluralis>
- rengøringsvanvid** substantiv <et; -det, ingen pluralis>

Oskar, der kommer i tanker om Anders And-eksemplet med *skærv*, spørger: «Kan *skærv* i eksemplet *give en skærv* bruges i flertal?». «Nej, det tror jeg ikke», siger læreren, «men vi kan da slå op i en ordbog.» Deres ordbøger har forskellige betydning for *skærv*, bl.a. ‘et lille bidrag’, ‘mønt af lille værdi’ og ‘brændt lermasse’. Men i alle de ordbøger, klassen har, står der, at *skærv* ikke kan bruges i flertal. «Havde de så lavet en fejl i Anders And-hæftet?», spørger Oskar. Nej, det tror læreren nu ikke, det var nok bare en vittighed. «”Hvis jeg nu skriver *skærve* ligesom i Anders And-hæftet, er det så en fejl?», spørger Oskar videre. «Ja, det må det jo være», siger læreren. Det undrer børnene sig lidt over. Lise har fundet et ord og spørger: «Hvis jeg nu skriver *hundesvømninger*, er det så også en fejl?» «Ja», siger læreren. «Men i ordbogen står det, at det hedder *hundesvømninger* i flertal; det findes altså», siger Lise. «Jamen *skærve* findes da også», siger Oskar. «Er det så kun rigtigt, hvis det står i ordbogen?» Herefter stopper læreren diskussionen, og vi kan forlade klasselokalet.

Deskription, præskription og proskription

Hvis vi tager nogle af de ord, vi indtil nu har nævnt, kan vi se på nogle deskriptive data og sammenligne dem med deskriptive og præskriptive angivelser i foreliggende ordbøger: I det følgende vil jeg kun anføre angivelserne fra Retskrivningsordbogen, fordi de tre andre nyere danske ordbøger (PolitikenRO, GyldendalRO og Nudansk Ordbog)¹ og med dem også en lang række bilingvale ordbøger med dansk som det ene sprog næsten helt og holdent følger fleksionsangivelserne fra Retskrivningsordbogen, idet de anser Dansk Sprognævns fleksionsvalg som en del af den officielle danske norm. Jeg mener, at Dansk Sprognævn her tolker loven forkert (Bergenholtz 2003). I alle tilfælde har de alt for lovlydige ordbøger det problem, at de overtager fleksionsangivelser, som i mange tilfælde ikke svarer til sprogbrogen. Man kan også sige, at mange sprogbroger får betegnet deres sprogbrug som fejlagtig, når Dansk Sprognævn og med dem alle lovlydige ordbøger foretager en stærk præskription, dvs. en fleksionsfastlæggelse, som klart går imod sprogbrogen.

I enkelte tilfælde har GyldendalRO valgt at gå imod Dansk Sprognævn, om det er et bevidst valg, kan man ikke se, da forfatterne i forordet påpeger, at ordbogen er «i overensstemmelse med dansk retskrivning, således som den er fastsat af Dansk Sprognævn i 2001». Vi ser det fx i artiklen *millionbøf*, hvor fleksionsangivelserne i GyldendalRO i modsætning til angivelserne i de andre ordbøger er i overensstemmelse med den normale sprogbrug:

- skrivefærdighed** sb., -en. (Retskrivningsordbogen)
millionbøf sb., -fen, -fer. (Retskrivningsordbogen)
skrivefærdighed subst. -en (Nudansk Ordbog)
millionbøf subst. -fen, -fer, -ferne (Nudansk Ordbog)
skrivefærdighed sb., -en. (GyldendalRO)
millionbøf sb., -fen. (GyldendalRO)

Med «være i overensstemmelse med den normale sprogbrug» menes en overensstemmelse med en undersøgelse af sprogbrugen på internettet, som gengives i tabel 2. I det følgende vil der blive givet en oversigt over tilfælde, hvor en sådan overensstemmelse ikke er til stede.

1 Lovlydige ordbøger angiver, at pluralis findes

Når en pluralisform angives i en ordbog, selv om der ikke er belæg for brug af pluralis i ordbogens empiriske basis, må det bedømmes forskelligt alt efter ordbogens funktion. Hvis vi holder os til eksemplet *millionbøf*, som ikke er belæg for i nogen tekster, kan der siges følgende: I en vidensorienteret ordbog vil en sådan angivelse være yderst misvisende. Der oplyses således netop ikke, at *millionbøffer* ikke bruges. *Millionbøf* er jo ikke et af de enkelte 'kødkorn', men hele retten. I en vidensorienteret ordbog burde der oplyses, at man om flere retter med millionbøf normalt bruger formen *millionbøf*, fx *Vi har nu fået millionbøf tre gange i denne uge*. Når man sammenligner dette eksempel med *Vi har nu fået koteletter tre gange i denne uge*, ville man kunne sige, at formen *millionbøf* lige så vel som *koteletter* kan være en pluralisform. I en kommunikationsorienteret ordbog med den primære funktion reception vil angivelsen af en pluralisform være irrelevant, men ikke brugsforstyrrende. Derimod vil angivelsen være problematisk i en kommunikationsorienteret ordbog med den primære funktion tekstproduktion, da den vil opfordre den usikre ordbogsbruger til at bruges pluralisformen, fx om retten med de mange 'kødkorn'.

Man kan skelne mellem forskellige tilfælde med angivelser af ikke-brugte pluralisformer:

1.1 Der findes pluralisangivelser i danske ordbøger. Pluralis bruges dog ikke, og det er svært at forestille sig, at det kunne bruges:

Denne gruppe vil kunne udvides alt efter individuel sproglig kreativitet. Der gives derfor kun to eksempler: *metersystem* og *fuldregister*. Der findes kun ét *metersystem*. Et *fuldregister* er 'det dybere leje i en tale- eller sangstemme'. Et fuldregister er et fuldregister, man skal have endog stor musikalsk fantasi for at forestille sig flere *fuldregistre*.

1.2 Der angives pluralis, men pluralis bruges ikke:

Denne gruppe ville jeg personlig tendere til at slå sammen med den første gruppe (1.1). *Millionbøffer*, *østblokke*, *tidsånder* osv. osv. er mærkelige pluralisdannelser, men selvfølgelig kan man forestille sig en eller anden situation, hvor en bestemt sprogbruger alligevel kunne få brug for at tale om *hundesvømninger* eller *salamitaktikker*, men der findes i mit materiale ingen belæg for en sådan sprogbrug: *hundesvømning*, *husarrest* (her findes norske og svenske eksempler), *journalføring*, *journalindsigt*, *midsommer*, *midsommertid*, *millionbøf*, *modtryk*, *moskuslugt*, *myndighedsalder*, *neurofysiologi* (findes på norsk), *parapsykologi*, *populærvidenskab*, *privatliv*, *psykofysik*, *psykokemi*, *psykolingvistik*, *roesukker*, *salamitaktik*, *samliv* (findes i pluralis på norsk), *sociolingvistik*, *hjernespind* (har i sig selv flertalsbetydning),

tidsånd (findes i pluralis på norsk), *tropeklima*, *tøvejr*, *højrekørsel*, *venstrekørsel*, *videbegær*, *østblok* (der findes eksempler på norsk).

1.3 Der findes pluralisangivelser i danske ordbøger. Pluralis bruges dog ikke, men man kunne forestille sig, at nogle ville have brug for det:

Grænsen mellem de enkelte grupper er ganske vist ikke tydelig, men det er lidt lettere at forestille sig *natfiskerier* end *salamitaktikker*. Andre eksempler på substantiver med ikke brugte, men måske brugbare pluralisformer i danske ordbøger er: *muldvarpearbejde*, *omgangssprog*, *privatliv*, *slette land*, *sulevælling*, *svinefedt*, *unisexmode*.

1.4 Der findes pluralisangivelser i danske ordbøger. Pluralis bruges dog ikke i den sædvanlige betydning, kun i en særlig betydning, som indtil nu ikke er blevet anført i danske ordbøger:

Denne gruppe er i denne sammenhæng mindre vigtig, idet der ganske enkelt kan være tale om manglende hensyntagen til en særlig betydning, hvor pluralis kan bruges og bliver brugt i modsætning til brugen af substantivet i den mere gængse betydning: *Nøglemagt* betyder 'pavens magt', sml. hertil følgende eksempel fra Den Danske Netordbog: *Kirken begrundet pavens enestående stilling med, at han som Peters efterfølger har arvet den nøglemagt, som Jesus specielt gav til Peter*. På nettet er der dog også fundet brug af *nøglemagt* i pluralis, men i en helt anden betydning, nemlig 'særlig vigtig nation': *Vi må genetablere et FN hvor nøglemagter ikke tilbyder eller modtager bestikkelse og efterlader FN's generalforsamling og charter lammet*. På lignende vis bruges *tungefærdighed* i pluralis, når det ikke betyder 'tale-gaver', men 'evner til særlige seksuelle ydelser'. I begge tilfælde gælder, at den anden betydning kunne medtages, men for ordet i den foreliggende betydning, svarer «ingen pluralis» til sprogbrugen.

1.5. Der findes pluralisangivelser i danske ordbøger. Pluralis bruges enkelte gange, men eksemplerne er dårlige.

Med den sidste gruppe er vi inde på temaet sprogkritik hhv. på vej ind i præskriptive domme. Men også i en proskriptiv og i en deskriptiv ordbog vil en leksikograf kunne gøre opmærksom på, at en bestemt pluralisbrug både er sjælden og indtil nu ikke bruges generelt og derfor ikke uden videre kan anbefales. Det gælder fx for følgende substantiver, som uden indskrænkning får en pluralisangivelse i danske ordbøger: *raseri*, *indland*, *udland*. Jvf. hertil følgende belæg: *EU's idé og praksis [...] ligner mange af de andre ideologiske raserier om en konstrueret europæisk enhed til forveksling*.

2 Lovlydige ordbøger angiver, at pluralis ikke findes. Pluralisbrug findes dog i foreliggende tekster.

Danmark har med Lov nr. 332 af 14.5.1997 fået en lov om dansk retskrivning, også kaldet retskrivningsloven. I denne lov står der i § 1, stk. 4 følgende:

Efter sprogbrugsprincippet skrives ord og ordformer i dansk i overensstemmelse med den praksis, som følges i gode og sikre sprogbrugerens skriftlige sprogbrug.

Man kan måske antage, at Dansk Sprognævn har samlet danske tekster og delt dem op i to

grupper: (a) skriftlige tekster af gode og sikre sprogbrugere (b) skriftlige tekster af sprogbrugere, som ikke kan betegnes som gode og sikre. Måske har Dansk Sprognævn ikke haft fat i netop de internettekster, som er brugt i min undersøgelse. Men med omvendt bevisførelse må man vel kunne sige, at mange af teksterne ifølge sprognævnet må henregnes til gruppe (b). Og det er besynderligt, for så må en meget stor del af internetteksterne stamme fra gruppen af usikre sprogbrugere.

Når en pluralisform ikke angives i en ordbog, selv om der er belæg for brug af pluralis i ordbogens empiriske basis, må det bedømmes forskelligt alt efter ordbogens funktion. Hvis vi holder os til eksemplet *skrivefærdighed*, som er belagt i et meget stort antal tekster og med flere belæg i pluralis end i singularis, kan der siges følgende: I en vidensorienteret ordbog vil en sådan angivelse være yderst misvisende. På den måde oplyses netop, at *skrivefærdigheder* ikke bruges. Men det gør den, i øvrigt særligt hyppigt i forbindelse med læsefærdighed: *læse- og skrivefærdigheder*. I en kommunikationsorienteret ordbog med den primære funktion reception vil den manglende angivelse af en pluralisform betyde, at en korrekturlæser eller en korrigerende lærer måtte rette *skrivefærdigheder* til *skrivefærdighed* eller til *former af skrivefærdighed*. Tilsvarende problematisk vil forbuddet mod at bruge *skrivefærdighed* i pluralis i en kommunikationsorienteret ordbog med den primære funktion tekstproduktion være, da ordbogen vil forhindre den usikre ordbogsbruger i at bruge pluralisformen, selv om der måtte være behov for det i tekstsammenhængen.

Man kan skelne mellem forskellige tilfælde med manglende angivelser af pluralisformer:

2.1 Ganske normale og også tilsyneladende helt korrekte eksempler på pluralisbrug kan let findes:

Særligt påfaldende er det nævnte eksempel *skrivefærdighed*, hvor der er 427 belæg med singularis, men hele 762 med pluralis. Men også i mange andre tilfælde er det ikke overbevisende, at brug af pluralis virkelig skulle være fejlagtig: *læsefærdighed*, *mistanke*, *modernisme*, *regularitet*, *ringside*, *smagssans*, *lugtesans*, *svinehold*, *teltdug*, *tilvækst*, *tyggegummi*, *våbenstilstand*, jvf. følgende eksempel: *Når duften af det nybagte brød fra bageriet intenst har belejret alle lugte- og smagssanser, er der mulighed for at bestille kaffe og hjemmebagt brød.*

2.2 Det står rent fagligt set uden for enhver tvivl, at substantivet bruges i pluralis:

Der foregår en til dels heftig diskussion om en grænsedragning mellem sproglig og faglig viden. Denne diskussion kan ikke føres her. Jeg vil dog påpege, at argumenterne for at undlade en grænsedragning (se Bergenholtz/Kaufmann 1996) understøttes af det faktum, at flere ordbøger, herunder også Retskrivningsordbogen er kendetegnet ved at undlade at tage hensyn til den nødvendige fagviden ved beskrivelsen af grammatiske forhold. Følgende ord, og der er mange, mange flere, kan bruges og bliver brugt i pluralis, da der rent fagligt foreligger flere typer eller flere eksempler. Det gælder fx rigsfællesskab, hvor der foreligger et med Færøerne og et andet med Grønland, der er således tale om to forskellige rigsfællesskaber. Men denne pluralisform er ifølge Retskrivningsordbogen fejlagtig ligesom i følgende tilfælde: *hydrazin*, *bioenergi*, *mælkesyre*, *omlyd*, *overgangsalder*, *ozonlag*, *rektoskopi*, *renhed*, *resistens*, *svovlbrinte*, *garvesyre*, *tannin*, sml. hertil følgende eksempel: *Champignoner indeholder agaritin og andre hydraziner, der er kræftfremkaldende i forsøgsdyr.*

2.3 Der kan findes eksempler på brug af pluralis, men det drejer sig kun om få eksempler, som findes i tekster, der pga. fejl og usikker sprogbrug måske kan betegnes som dårlige tekster: I en deskriptiv ordbog må en pluralisbrug af fx *lægevidenskab*, *middelvej*, *morderhånd* og *nationalisme* anføres, men i en præskriptiv og i en proskriptiv ordbog, som er beregnet til at give råd til at vælge en god sprogbrug, behøver man ikke at anbefale følgende eksempler:

En ny lægevidenskab med tro på mennesket [...] Især ser de forskelligt på menneskets muligheder for at hjælpe sig selv. De to livsanskuelser giver ophav til to helt forskellige lægevidenskaber.

Er man først kommet langt med egne modifikationer, kan det hele hurtigt spildes på gulvet, for der er tilsyneladende ikke gyldne middelveje.

2.4 Det er et fagligt problem, om pluralis bør bruges eller ej, dvs. fagfolk er tilsyneladende ikke enige:

Man siger, at når man samler tre fageksperter, så har man mindst fire forskellige meninger. Når det drejer sig om pluralisdannelser for fagtermer, er der uden tvivl også nogen uenighed, ikke bare blandt almensproglige leksikografer, men også for medicinske fagleksikografer. Når en ikke-fagekspert beskriver fagtermer, er det nødvendigt at konsultere fageksperter. I forbindelse med udarbejdelsen af Den Danske Netordbog er det bl.a. sket i forbindelse med termerne *lymfe*, *bindevæv*, *morfin*. Ved disse termer godtager Retskrivningsordbogen ikke pluralis, jeg havde belæg med pluralis, men var ikke sikker på, om disse belæg kunne bruges som tilstrækkelig basis for en uindskrænket pluralangivelse. Jeg skrev derfor til en mediciner, som bl.a. har været medforfatter af en medicinsk ordbog (Pilegaard/Baden):

Kære Helge Baden

I Retskrivningsordbogen står det, at *lymfe* ikke kan bruges i flertal. Det er sikkert rigtigt, hvis det drejer sig om kropsvæsken. Men jeg mener, at *lymfe* også kan bruges i betydningerne 'lymfekar' og 'lymfeknude'. Er det to forskellige betydninger?

Med andre ord, har du indvendinger eller ændringsforslag til ordbogens angivelser:

lymfe 1 substantiv <en; -n, ingen pluralis>

betydning og brug

den vævsvæske, som dræneres fra væv og organer af lymfekarrene

orddannelser

lymfekar, lymfekirtel, lymfeknude, lymfekræft

lymfe 2 substantiv <en; -n, -r, -rne>

1. = lymfekar

eksempler

Ved hver deling vil nye ændringer i cellerne opstå og med dem muligheden for, at kræftcellerne får mulighed for at sprede sig gennem lymferne eller blodet.

2. = lymfeknude

eksempler

Han fik fjernet lymferne under den ene arm, men tilsyneladende er han blevet rask.

Med mange hilsener
og tak på forhånd

Henning Bergenholtz
Center for Leksikografi

Hertil svarede Helge Baden:

Kære Henning Bergenholtz

lymfe 1. Alle orddannelser er rigtige. Dog skal det tilføjes at *lymfekirtel* er en betegnelse som er ved at forsvinde til fordel for *lymfeknude*, der betyder det samme. På engelsk har «nodes» næsten helt erstattet «glands».

lymfe 2.

1 *Lymfe* er væsken, mens *lymfekar* er de kanaler, som væsken strømmer igennem. I eksemplet skal der altså stå: *kræftcellerne får mulighed for at sprede sig med lymfen gennem lymfekarrene eller med blodet* (lymfen ender med at gå over i blodet via den store lymfegang ductus thoracicus). *Lymfe* og *lymfekar* er ikke synonymmer.

2. *lymfe* og *lymfeknude* er ikke synonymmer. I eksemplet skal stå: *han fik fjernet lymfeknuder under den ene arm* (eller bedre «fra den ene armhule»).

Jeg håber dette kan hjælpe dig og takker for tilliden.

Venlig hilsen
Helge Baden

I mellemtiden havde jeg fundet flere belæg og også undersøgt, hvem der havde skrevet de muligvis fejlfulde tekster. Det viste sig at være kendte medicinere. Jeg skrev derfor igen:

Kære Helge Baden

Tak for hjælpen. Alt i alt forstår jeg det sådan, at du mener, at de to eksempler er sagligt forkerte. Begge er dog eksempler fra virkelige fagtekster, det ene fx fra en af medarbejderne i Kræftens Bekæmpelse. Med andre ord, det er en fagmand, som efter din mening bruger termen forkert. Men det betyder jo også, at *lymfe* slet ikke kan bruges i flertal. Og når nogen gør det, så tager de fejl. Forstår jeg dig rigtigt? Sml. hertil følgende eksempel skrevet af chefen for kirurgisk afdeling på Amtssygehuset i Århus (Peter Chr. Rasmussen): *Også inden for dette område er der sket meget de sidste år – specielt omkring sentinel node teknikken (en teknik, der undersøger om kræften har spredt sig til lymferne i armhulen), som betyder, at en stor del af kvinder med brystkræft undgår at få fjernet alle lymfeknuderne fra armhulen, selv om de har brystkræft.*

Hvis jeg beholder angivelserne med synonymet *lymfeknude* hhv. *lymfekar* og tilføjer, at denne sprogbrug ikke er accepteret medicinsk sprogbrug, vil du så mene, at det er acceptabelt?

med mange hilsener
Henning Bergenholtz

Det mente Helge Baden ikke. Diskussionen blev herefter afsluttet, jeg valgte af følge det forslag, jeg nævnte i mit sidste brev. Ikke alle pluralisafgørelser er så tidskrævende. Men det

	google singularis	google pluralis	fuldstændig og eksplicit deskriptiv ordbog	sprog- teknologisk ordbog (sml. Fjeld 2002)	Retskriv- nings- ord- bogen	Den Danske Netord- bog
bindevæv	2.710	8	+	+	-	+
bioenergi	1.274	2	+	+	-	+
fuldregister	19	0	-	+	+	-
garvesyre	1.379	93	+	+	-	+
hjernespind	295	0	-	+	+	-
hundesvømning	289	0	-	+	+	-
husarrest	778	0	-	+	+	-
hydrazin	196	18	+	+	-	+
journalføring	1.337	7	+	+	-	+
lymfe	909	38	+	+	-	+
lugtesans	2.550	18	+	+	-	+
lægevidenskab	2.480	2	+	+	-	-
læsefærdighed	1.775	1.690	+	+	-	+
metersystem	337	0	-	+	+	-
middelvej	1.026	10	+	+	-	-
midsommer	17.574	0	-	+	+	-
midsommertid	77	1	+	+	+	-
millionbøf	306	0	-	+	+	-
mistanke	39.760	1.047	+	+	-	+
modernisme	3.650	28	+	+	-	+
moderæs	45	0	-	+	+	-
modtryk	2.598	0	-	+	+	-
morderhånd	13	7	+	+	+	-
morfin	2.987	11	+	+	-	+
moskuslugt	4	0	-	+	-	-
muldvarpearbejde	29	0	-	+	+	-
myndighedsalder	481	0	-	+	+	-
mælkesyre	1.971	44	+	+	-	+
natfiskeri	535	0	-	+	+	-
nationalisme	5.383	36	+	+	-	+
neurofysiologi	847	0	-	+	+	-
nøglemagt	114	3	+	+	+	-
offervilje	676	0	-	+	+	-
omgangssprog	75	0	-	+	+	+
omlyd	371	21	+	+	-	+
opspind	916	0	-	+	+	-
overgangsalder	7.640	3	+	+	-	+
ozonlag	3.853	6	+	+	-	+
parapsykologi	584	0	-	+	+	-
populærvidenskab	218	0	-	+	+	-
privatliv	28.050	0	-	+	+	-
psykofysik	34	0	-	+	-	-
psykokemi	6	0	-	+	+	-
psykologvistik	156	0	-	+	+	-
raseri	3.953	3	+	+	+	-
regionalgeografi	155	0	-	+	+	-
regularitet	1.051	45	+	+	-	+
rektoskopi	276	12	+	+	-	+
renhed	5.336	36	+	+	-	+
resistens	6.431	50	+	+	-	+

	google singularis	google pluralis	fuldstændig og eksplicit deskriptiv ordbog	sprog- teknologisk ordbog (sml. Fjeld 2002)	Retskriv- nings- ord- bogen	Den Danske Netord- bog
salamitaktik	2.902	0	-	+	+	-
samliv	30.160	0	-	+	+	-
Skrivefærdighed	427	762	+	+	-	+
smagssans	868	51	+	+	-	+
sociolingvistik	1.155	0	-	+	+	-
sulevælling	37	0	-	+	+	-
svinefedt	678	0	-	+	+	-
svinehold	ca. 910	ca. 70	+	+	-	+
svovlbrinte	1.235	30	+	+	-	+
svovllite	30	18	+	+	-	+
tankespind	733	0	-	+	+	-
tannin	844	691	+	+	-	+
teltdug	709	53	+	+	-	+
tidsånd	1.875	0	-	+	+	-
tilvækst	12.180	147	+	+	-	+
tropeklima	34	0	-	+	+	-
tungefærdighed	29	3	+	+	-	-
tyggegummi	4.064	11	+	+	-	+
tøvejr	572	0	-	+	+	-
udland	317.000	167	+	+	+	(-)
unisexmode	21	0	-	+	+	-
venstrekørsel	306	0	-	+	+	-
videbegær	220	0	-	+	+	-
våbenstilstand	710	5	+	+	-	+
østblok	960	0	-	+	+	-

Tabel 2: google som empirisk basis i sml. med ordbøger

betyder så også, at jeg valgte ikke at følge Dansk Sprognævn hhv. Retskrivningsordbogen. I følgende tabel gives i en alfabetisk oversigt resultaterne af søgninger på internettet med søgemaskinen google i sammenligning med forskellige ordbøger. De to første er hypotetiske ordbøger, de to sidste foreliggende ordbøger. Diskrepansen mellem specielt Retskrivningsordbogen og den empiriske basis er særlig tydelig:

Forslag til ordbogsartikler

Der er ikke nogen tvivl om, at det er noget rod. I hvert fald, hvis man sammenligner de empiriske data med angivelserne i Retskrivningsordbogen (og med den de fleste nye danske ordbøger).

Hvad så? I en sprogteknologisk ordbog, som «genererer» alle mulige former, sml. Fjeld (2002) gives i det mindste en systematisk løsning. Der vil i alle nævnte tilfælde blive angivet et pluralismorfem. Denne fremgangsmåde er, siger Fjeld (2002:146), ikke egnet til en pædagogisk eller en retningsgivende ordbog. Det er rigtigt, men den er til brug ved sprogproduktionsproblemer snarere mindre end mere vildledende end Retskrivningsordbogen, som i udstrakt grad forbyder og tillader i modstrid med sprogbugen. De følgende ordbogsartikler fra en mulig sprogteknologisk ordbog kan betegnes som artikler fra svag og eksplicit præskriptiv ordbog:

skrivefærdighed substantiv, en; -en, -er, -erne

millionbøf substantiv, en; -fen, -fer, -ferne

En sådan ordbog gengiver ikke foreliggende sprogbrug, den opfinder nye pluralisformer, men den er i det mindste konsekvent og ville, hvis en sådan fremgangsmåde fra en ordbog til brug for en maskine blev overtaget af ordbøger for mennesker, give svar på potentielle spørgsmål: Selvom pluralis indtil nu ikke er blevet brugt, vil den måske ønskes brugt, og ordbogen giver den ønskede oplysning. En sådan svag præskription hjælper ikke brugeren til at få svar på, om pluralis normalt bliver brugt eller aldrig bliver brugt. Men denne leksikografiske løsning er ikke bare konsekvent, den undlader også den form for vildledning, som en stærk og implicit præskription medfører. Det er tilfældet, når Retskrivningsordbogen, PolitikenRO, Nudansk Ordbog, GyldendalRO og også mange billevale ordbøger med dansk blot følger Dansk Sprognævns præskriptive angivelser. Når en ordbogsbruger ønsker at få at vide, om et bestemt ord kan bruges i flertal, får han i flere tilfælde at vide, at pluralis ikke findes hhv. ikke må bruges, selv om brug af pluralis kan være nødvendig i faglig sammenhæng (fx *hydraziner* eller *garvesyrer*) eller er ganske almindelig både i almensproglig og i fagsproglig sammenhæng (*læsefærdigheder*, *rigsfællesskaber*). Brugeren får heller ikke at vide, hvordan pluralis dannes, hvad der i de fleste tilfælde heller ikke danner særlige problemer for danske modersmålstalere. Men det kunne måske være et problem at danne pluralis af *tannin*. Omvendt får brugeren så hjælp, hvis han ønsker at danne pluralis af substantiver, som ganske vist aldrig bruges i pluralis. Men hvis brugeren nu alligevel ønsker at gøre det, får han at vide, at det fx hedder *hundesvømninger* og *morderhænder*. Til gengæld får brugeren ikke svar på det meget mere sandsynlige spørgsmål, om fx *hundesvømning* og *morderhånd* overhovedet bruges i en pluralisform.

I indledningen skelnede jeg mellem **kommunikationsproblemer** og **vidensproblemer**. I sidste tilfælde vil der alt efter sprogproblemtype og sprogbrugertype være brug for deskriptive angivelser, som fx ud fra videnskabelig interesse eller til sprogindlæring kan være mere eller mindre udførlig. Jeg vil her henvise til Bergenholtz/Bøgelund (2002:87) med eksemplerne til en fuldstændig, åben, stærk og eksplicit deskriptiv ordbog.

midsommer substantiv <en; -en, midsomre, midsomrene: -/en 17.500 belæg; -en 74 belæg, midsomre 0 belæg, midsomrene 0 belæg; 5% af informanterne godtager pluralis, 95% afviser pluralis. Dansk Sprognævn godtager også pluralis>

= højsommer; sankthans; skærsommer

hydrazin substantiv <et/en; -et/-en, -er, -erne: - 182 belæg; -et 6 belæg, -en 5 belæg, -er 18 belæg, -erne (0 belæg); 50% af informanterne ved ikke, om pluralis findes, 25% godtager pluralis, 25% afviser, at pluralis kan dannes. Dansk Sprognævn godtager også fælleskøn: en hydrazin, men ikke pluralis>

BET kemisk forbindelse af nitrogen og hydrogen

EKS Champignoner indeholder agaritin og andre hydraziner, der er kræftfremkaldende i forsøgsdyr.

lymfe substantiv <en; -n, -rn -rne: -/en 698; -n 211, -r 23, -rne 15; 50% af informanterne ved ikke, om pluralis findes, 25% godtager pluralis, 25% afviser, at pluralis kan dannes. Dansk Sprognævn godtager ikke pluralis.>

Når det drejer sig om sprogbrugsproblemer, må man overordnet skelne mellem tekstreception, tekstproduktion og tekstkorrektion (som kan anses som en blanding af tekstreception og -produktion). Ved tekstproduktion og tekstkorrektion må gælde det samme som for vidensproblemer. Når sprogbrugeren søger oplysning i en ordbog, vil han dog kunne nøje med en delvis, men fuldstændig, åben, stærk og eksplicit deskriptiv ordbog, se hertil forslag til ordbogsartikler i Bergenholtz/Bøgelund (2002:88). Der kan her henvises til de ovennævnte deskriptive ordbogsartikler, som også vil være velegnede i en ordbog beregnet til tekstproduktion. Svarende til argumentationen i Bergenholtz/Bøgelund (2002:88) vil disse artikler kunne formuleres i form af svagt deskriptive artikler, som ville gøre dem mere velegnede i tekstproduktionssammenhæng:

midsommer substantiv <en; -en, midsomre, midsomrene>

ANM Pluralis bruges ikke i foreliggende tekster. Dansk Sprognævn godtager også pluralis>

= højsommer; sankthans; skærsommer

Ved tekstproduktion vil artiklerne i Den Danske Netordbog stort set svare til Bergenholtz/Bøgelund (2002:92) med forslag til en fuldstændig og præcis proskriptiv ordbog, dvs. en ordbog, som giver anbefalinger, der bygger på en beskrivelse af sprogbrogen. Hertil følgende eksempler fra Den Danske Netordbog:

beton substantiv <en; -en, -er, -erne>

ANM Ved brug af pluralis menes normalt typer af beton.

garvesyre substantiv <en; -n, -r, -rne>

ANM Dansk Sprognævn godtager i modsætning til denne ordbog ikke pluralis.

EKS Garvesyre kan fremstilles af galæbler og anvendes bl.a. til garvning af huder.

EKS Fenoler eller polyfenoler er kemiske forbindelser, der blandt andet optræder som farvestoffer og garvesyrer i vin.

= tannin

midsommer substantiv <en; -en, ingen pluralis>

ANM Dansk Sprognævn godtager i modsætning til denne ordbog også pluralis.

= højsommer; sankthans; skærsommer; sommersolhverv

skrivefærdighed substantiv <en; -en, -er, -erne>

ANM Dansk Sprognævn godtager i modsætning til denne ordbog ikke pluralis.

EKS De samfundsmæssige krav til læse- og skrivefærdigheder er stigende.

EKS Elevernes skrivefærdigheder bliver altså i høj grad synliggjort inden for næsten hele fagrækken.

smagssans substantiv <en; -en, -er, -erne>

ANM Dansk Sprognævn godtager i modsætning til denne ordbog ikke pluralis. Om der findes en eller flere smagssanser, kan muligvis diskuteres. I forbindelse med omtalen af andre sanser virker pluraliseksemplerne helt naturlige. Derudover kan man tale om, at forskellige dyr ikke har samme slags smagssans, dvs. forskellige smagssanser.

EKS Når duften af det nybagte brød fra bageriet intenst har belejret alle lugte- og smagssanser, er der mulighed for at bestille kaffe og hjemmebagt brød.

-> smagsløg

tannin substantiv <en; -en, -er, -erne>

ANM Dansk Sprognævn godtager også intetkøn: et tannin. Men Dansk Sprognævn godtager i modsætning til denne ordbog ikke pluralis.

EKS Tanniner opdeles i hydrolyserbare og kondenserede tanniner.

= garvesyre

udland substantiv <et; -et, -e, -ene>

ANM Brug af pluralis findes i reklametekster og i enkelte officielle tekster, fx fra ministerierne.

Denne brug kan ikke anbefales i normal sprogbrug.

EKS Danmarks handel med udlandet udgør omkring en tredjedel af den samlede produktion.

EKS Mellemværender med gruppeforbundne selskaber i udlande medtages på ark 1.1-1.3 resp. 2.1-2.3.

I visse tilfælde, fx ved *udland*, fraråder denne ordbog brug af pluralis, men angiver dog pluralisformen. I de tilfælde, hvor pluralis slet ikke angives, får den bruger som trods normal sprogbrug alligevel ønsker at bruge pluralis slet ikke at vide, hvad pluralis hedder, fx ved *midsommer*. Jeg vil forsvare denne fremgangsmåde i en ordbog beregnet til tekstproduktion, men i en stor deskriptiv (dokumenterende) ordbog bør der angives præcist, ikke bare hvad der findes, men også hvad der ikke findes.

Afslutning

Alle leksikografer taler nu om dage om brug af ordbøger og om ordbogsbrugere, de fortæller også gerne om et brugervenligt layout. Ofte drejer det sig om rene immuniseringsstrategier. Disse henvisninger til hensyntagen til ordbogens funktioner skal gøre ordbogen immun over for eventuel kritik og også fremme salget. Mange leksikografer taler også om det store korpus, de har brugt, eller hvor gode eksperter, de har inddraget i arbejdet. Alt det vil jeg ikke betvivle. Alligevel må det give stof til eftertanke, at der kan konstateres så store uklarheder i forbindelse med noget så enkelt som oplysninger om pluralis i nyere danske ordbøger.

Det drejer sig her ikke, hvad artiklen kunne give indtryk af, om et rent dansk fænomen. Så vidt jeg er informeret, kan en lignende kritik anbringes mod de fleste ordbøger. Den samme kritik er fx blevet fremført af Barz (2003:389). Hun giver eksempler med substantiver, for hvilke der angives en pluralisform, men pluralis bruges aldrig (*Zuhälterei, Fantasterei, Christenheit, Sinnvollheit, Andersheit, Durchdachtheit, Kultiviertheit*). Derudover angiver hun substantiver, som opføres som værende uden pluralis, hvad de uden videre har, fx *Scheichtum, Herzogtum*. Det drejer sig her om den største tyske ordbog over nutidstysk, om GWDS i ti bind. Mod denne ordbog, som netop har som primær funktion at dokumentere det moderne tyske sprog, gælder ovennævnte kritik i endnu højere grad end for de danske, og muligvis også svenske, norske, samiske, finske, færøske, grønlandske og islandske ordbøger. Der mangler overvejelser om brugernes behov, og der mangler overvejelser om brugen af den empiriske basis, dvs. om man skal være præskriptiv, deskriptiv eller proskriptiv.

Litteratur

Andersen, Henning/Henning Bergenholtz 2001: «Brug af surveys til lingvistiske undersøgelser. Om: Erik Jørgen Hansen/Bjarne Hjorth Andersen: *Et sociologisk værktøj. Introduktion til den kvantitative metode*. København: Reitzel 2000». I: *Hermes* 27, 201-209.

Barz, Irmhild 2003: «Affixe im GWDS. Die Entwicklung der Lemmaselektion». I: Herbert

- Ernst Wiegand (Hrsg.): *Untersuchungen zur kommerziellen Lexikographie der deutschen Gegenwartssprache I. «Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in zehn Bänden»*. Tübingen: Niemeyer, 383-393.
- Bergenholtz, Henning 1998: «Das Schlaue Buch. Vermittlung von Informationen für textbezogene und textunabhängige Fragestellungen». I: Arne Zettersten/Jens Erik Mogensen/Viggo Hjørnager Pedersen (eds.): *Symposium on Lexicography VIII. Proceedings of the Eighth International Symposium on Lexicography May 2-5, 1996 at the University of Copenhagen*. Tübingen: Niemeyer, 93-110.
- Bergenholtz, Henning 1996: Grundfragen der Fachlexikographie. I: Martin Gellerstam/Jerker Järborg/Sven-Göran Malmgren/Kerstin Norén/Lena Rogström/Catarina Røjder Papmehl (eds.): *Euralex '96. Proceedings I-II. Papers submitted to the Seventh EURALEX International Congress on Lexicography in Göteborg, Sweden*. Göteborg: Göteborg University, 731-758.
- Bergenholtz, Henning 2003: «Bryder Dansk Sprognævn den danske sproglov? Sprogpolitik i teori og praksis». I: Harry Lönnroth (udg.): *Från Närpesdialekt till EU-svenska. Festskrift till Kristina Nikula*. Tammerfors: Tampere University Press, 17-31.
- Bergenholtz, Henning/Christina Bøgelund 2002: «Hvor præskriptiv er en deskriptiv ordbog? Hvor deskriptiv er en præskriptiv ordbog?» I: *LexicoNordica* 9, 79-108.
- Bergenholtz, Henning/Sanne Jensen 2000: «Inddragelse af informanter ved ordbogsarbejde» I: *LexicoNordica* 7, 149-166.
- Bergenholtz, Henning/Uwe Kaufmann 1996: «Enzyklopädische Informationen in Wörterbüchern». I: Nico Weber (Hrsg.): *Theorie der Semantik und Theorie der Lexikographie*. Tübingen: Niemeyer, 168-182.
- Den Danske Netordbog = Henning Bergenholtz/Vibeke Vrang under medvirken af Lena Lund, Helle Grønberg, Maria Bruun Jensen, Signe Rixen Larsen, Rikke Refslund og Jette Pedersen 2003: *Den Danske Netordbog*. Database og layout: Richard Almind. <http://netordbog.asb.dk>.
- Fjeld, Ruth Vatvedt 2002: «Normering i klemme mellom språkteknologiske og pedagogiske ordbøker». I: *LexicoNordica* 9, 131-147.
- GWDS = *Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in zehn Bänden*. 3., völlig neu bearb. und erw. Aufl. Hrsg. vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion. Red. Bearb.: Werner Scholze-Stubenrecht et al. 1999 Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich: Dudenverlag.
- GyldendalRO = Axelsen, Jens/Grethe Hjorth/Thomas Ingemann/Pia Vater 2001: *Retskrivnings ordbog*. 2. udgave. København: Gyldendal.
- Hansen, Erik Jørgen/Bjarne Hjorth Andersen 2000: *Et sociologisk værktøj. Introduktion til den kvantitative metode*. København: Reitzel.
- Mentrup, Wolfgang 1984: «Wörterbuchbenutzungssituationen – Sprachbenutzungssituationen. Anmerkungen zur Verwendung einiger Termini bei H. E. Wiegand». I: Werner Besch/Klaus Hufeland/Volker Schupp/Peter Wiehl (Hrsg.): *Festschrift für Siegfried Grösse zum 60. Geburtstag*. Göttingen: Kümmerle Verlag, 143-173.
- Nudansk Ordbog = *Politikens Nudansk Ordbog*. 2001. 18. udg. København: Politikens Forlag.
- Pilegaard/Baden = Morten Pilegaard/Helge Baden 1994: *Medicinsk ordbog dansk-engelsk engelsk-dansk*. København: Gad.
- PolitikensRO = *Politikens Retskrivnings ordbog*. 2001. 1. udgave. København: Politikens Forlag.
- Retskrivningsordbogen = *Dansk Sprognævn: Retskrivningsordbogen*. 2001. 3. udgave. København: Alinea-Aschehoug.
- Wiegand, Herbert Ernst 1985: «Fragen zur Grammatik in

Wörterbuchbenutzungsprotokollen. Ein Beitrag zur empirischen Erforschung der Benutzung einsprachiger Wörterbücher». I: Henning Bergenholtz/Joachim Mugdan (Hrsg.): *Lexikographie und Grammatik. Akten des Essener Kolloquiums 1984*. Tübingen: Niemeyer, 20-98.

Noter

1. Den nye ordbog, Den Danske Ordbog, som ifølge hidtidige beskrivelser vil bryde med denne tradition, er endnu ikke udkommet og kan derfor ikke inddrages.